

Fenomen gatunku *Wimmelbooks* na przykładzie książek Susanne Rotraut Berner

Książka-wyszukiwanka (niem. *Wimmelbuch* – dosłownie: „załoczona książka; książka, w której się roi,” ang. *Wimmelbook*) to książka obrazkowa bez tekstu, prezentująca ciąg plansz wypełnionych mnóstwem postaci i szczegółów.

Mimo braku tekstu książki te mają ogromny potencjał edukacyjny i są znakomitym narzędziem do wprowadzania dzieci w świat książki i literatury.

Jedną z najśłynniejszych serii tego gatunku jest cykl Susanne Rotraut Berner o ulicy Czereśniowej: *Wiosna...*, *Lato...*, *Jesień...*, *Zima...* i *Noc na ulicy Czereśniowej*.

Otwarty charakter książek

Seria *Ulica Czereśniowa* przedstawia wymyślone miasteczko, które w każdym tomie oglądamy w innej porze roku. Codzienne przygody licznych bohaterów – mieszkańców miasteczka – opowiadane są wyłącznie za pomocą obrazków, co daje odbiorcom możliwość własnej interpretacji i samodzielnego opowiadania historii w sposób nie narzucony przez autora. Dzieci mogą opowiadać ją tak, jak ją przeżywają, rozumieją i czują.

W przeciwieństwie do książek opartych na wyszukiwaniu szczegółów (takich jak np. *Gdzie jest Wally?*) *Wimmelbooks* umożliwiają czytelnikom wybranie własnego sposobu lektury. Można je czytać na bardzo wiele sposobów.

Książki Rotraut Susanne Berner nie narzucają konkretnego zadania, raczej zapraszają czytelnika do ich wnikliwego zgłębiania i do samodzielnych wędrówek po fabule. Nieliczne pytania (np. „Gdzie jest Pola?” na ogłoszeniu o zaginionej papudze) sugerują jedynie, w którą stronę może podążać czytelnik. Tego rodzaju wskazówki podane są dyskretnie, na tylnej okładce, dzięki czemu nie narzucają się i nie określają sposobu czytania książki.

Decyzja, za którą postacią czy wątkiem podążać, należy do czytelnika. Dzięki temu książki Rotraut Susanne Berner łatwo jest zaadaptować do pracy z dziećmi w różnym wieku i na różnym poziomie rozwoju.

Wspieranie rozwoju

Za jedną z najważniejszych zalet edukacyjnych książek z gatunku *Wimmelbook* uważa się ich nieoceniony wpływ na rozwój zdolności językowych. Stymulują one rozwój mowy i świetnie nadają się do jego wspierania i diagnostyki.

Umożliwiają naukę przez opowiadanie, która zaczyna się od odkrywania i nazywania poszczególnych bohaterów i przedmiotów. Następnym krokiem jest szukanie związków między nimi i budowanie historii. Podczas „obrazkowych spacerów” dziecko uczy się nowych słów, zwrotów i form wypowiedzi, komentując ilustracje, opowiadając o nich i prowadząc dialog z towarzyszącym mu dorosłym. Ważna jest częstotliwość tych działań,

ponieważ dzieci uczą się tego, co najczęściej słyszą. Dlatego nie należy bać się oglądania i rozmawiania w kółko o tych samych obrazkach ani unikać powtarzania słów, związków frazeologicznych i zdań.

Praca z *Wimmelbooks* wpływa też na rozwój spostrzegawczości, uważności, koncentracji, wyobraźni i rozumienia związków przyczynowo-skutkowych. Aspekt edukacyjny jest dodatkowo wzmocniony atrakcyjnością estetyczną książki.

We wspólnym czytaniu *Wimmelbooks* bardzo istotna jest rola dorosłego. Nie ogranicza się ona do wskazywania i nazywania różnych elementów. Poprzez wyjaśnianie prostych sytuacji fabuły dorośli pomagają dzieciom uporządkować nadmiar informacji, zachęcają je do aktywnego analizowania i samodzielnego interpretowania ukazanych zdarzeń, odkrywania powiązań między nimi, a także do porównywania rysunków z własnym doświadczeniem.

Książki te umożliwiają i ułatwiają samodzielny kontakt dziecka z książką. W badaniach dotyczących książek typu *Wimmelbooks* 90% ankietowanych rodziców przyznało, że ich dzieci nie tylko chętnie czytają je ze wsparciem osoby dorosłej, ale też równie chętnie sięgają po nie same.

Dla dziecka bardzo ważnym elementem książki jest humor. Susanne Rotraut Berner umieściła w swoich książkach wiele zabawnych szczegółów – zaglądając do mieszkań na ulicy Czereśniowej, dziecko może natrafić np. na pana pod prysznicem.

Książki z serii *Ulica Czereśniowa* zawierają wiele dowcipnych nawiązań i aluzji zrozumiałych dla czytelnika dorosłego, dzięki czemu rodzic również czerpie przyjemność z

czytania. Tę radość dostrzega dziecko, co stanowi dla niego dodatkową motywację do spędzania czasu z książką.

Dodatkową zaletą książek Susanne Rotraut Berner jest to, że promują one umiejętność czytania i pokazują płynącą z niej radość. Na ulicy Czereśniowej na każdym kroku spotyka się książki, znaki, ogłoszenia; jest tam kiosk z gazetami, biblioteka i księgarnia. Jedną z bohaterek jest dziewczynka, która nigdy nie rozstaje się z książką.

Spójność świata

Wimmelbooks Rotraut Susanne Berner są niezwykle złożone – cała seria tworzy spójny system złożony z powiązanych tomów. Sekwencję plansz i obecne na niej wątki można śledzić nie tylko „horyzontalnie” (w ramach jednej książki), lecz także „wertikalnie” (w ramach serii) – porównując kolejne tomy, możemy obserwować zmiany zachodzące na tej samej planszy (w tej samej części miasteczka) w różnych porach roku.

Nawet miejsca i budynki mają tu swoją historię. Czas płynie zarówno w ramach jednej książki, jak i całej serii. Czas fabuły jednej książki to jedna godzina – wiemy to dzięki zegarom narysowanym na kolejnych planszach. Czas fabuły całej serii to rok. Uważne oko wypatrzy nie tylko zmieniające się szczegóły związane z naturalnym cyklem przyrody (zmiany pór roku) ale też np. postępy długotrwałej budowy przedszkola.

Przeplatające się wątki poszczególnych postaci są bardzo różnorodne. Jedne są bardziej widoczne, inne mniej. Pojawiają się, znikają na chwilę, znów się odnajdują.

Dla świata książek Susanne Rotraut Berner kluczowe jest nie tylko jej wyczulenie na detal, ale przede wszystkim niezliczone powiązania między planszami i książkami, wzmacniające spójność fikcyjnego świata miasteczka. Przykładem może być to, że plakaty porozwieszane na ulicy Czereśniowej odsyłają do „prawdziwych” (w świecie przedstawionym książki) wydarzeń.

Przygotowano na podstawie:

Andrea Deyerling-Baier *Rotraut Susanne Berners Wimmelbücher in der Sprachtherapie*, http://www.gerstenberg-verlag.de/fileadmin/Mediathek/KiGa_Schule/Wimmelbuecher_in_der_Sprachtherapie.pdf

Sylvia Näger *Wimmelbilderbuch: Sprachbildung und vergnügliche literarische Erlebnisse*, http://www.gerstenberg-verlag.de/fileadmin/Mediathek/KiGa_Schule/Wimmelbuecher_Elterntipps_Naeger.pdf

Sylvia Näger *Wimmelbücher im Kindergarten – eine Fundgrube für sprachliche Bildung und Literacy*, http://www.gerstenberg-verlag.de/fileadmin/Mediathek/KiGa_Schule/Wimmelbuecher_Literacy-Tipps_Naeger.pdf

Cornelia Rémi *Reading as Playing: The Cognitive Challenge of the Wimmelbook w: Emergent Literacy: Children's Books from 0 to 3*, Amsterdam, 2010